

Kommunalanställdas Nordiska Samarbete (KNS)

Virksomhetsberetning 2016

Styret

Jarkko Eloranta startet året som leder for styret. Han var leder fram til representantskapsmøtet i juni, som valgte Mette Nord som ny leder for styret. Anders Bergström var kasserer fram til slutten av januar. Han ble erstattet av Lars Randerz fra og med representantskapsmøtet i juni. Dennis Kristensen var styremedlem hele året. Annelie Nordström var styremedlem fram til Kommunals kongress i starten av juni. Tobias Baudin tok da over. Mette Nord var styremedlem fram til hun ble leder for styret. Päivi Niemi Laine var styremedlem fra representantskapsmøtet og resten av året. Kjartan Lund har vært KNS' generalsekretær. I 2016 holdt styret fire møter. Faste saker på møtene har vært:

- Planlegging og evaluering av konferanser
- Samordning av synspunkter på aktuelle EPSU/PSI-saker
- Solidaritetsprosjekter
- Likelønn
- Den faglig politiske situasjonen i de nordiske landene

Videre har styret hatt en lang rekke temaer til behandling på sine møter. Blant disse er:

- Forbundenes arbeid med utenlandsfødte i egen organisasjon.
- Offentlig sektors framtid.
- Arbeidsliv og lønnsdannelse i Norden
- Vinster i velferden
- Nordisk medlemskap
- Planlegging av studiereise

Representantskapsmøtet 28.-30. juni 2016 på Marholmen i Sverige.

Tobias Baudin åpnet møtet, som valgte Lisa Bengtsson til møtets dirigent. Representantskapet hadde samlet 46 deltakere inklusive sekretariatet. Beretning, regnskap og budsjett ble enstemmig godkjent uten endringer. Det samme ble beretning, regnskap og budsjett for den Nordiske Solidaritetsstiftelsen.

Forbundenes rapporter.

Dennis Kristensen startet rapporten fra FOA med å peke på meget hurtig økende forskjeller som en hovedutfordring i Danmark. Noen få blir stadig rikere samtidig med at stadig flere fattige havner lenger og lenger unna arbeidslivet. En konsekvens blant annet av dette, er at tilliten til politikere og eksperter er fallende. Det er fare for at det samme kan komme til å ramme fagbevegelsen. En annen stor diskusjon i Danmark er diskusjonen om jobb og/eller utdanning til flyktninger. Vold mot omsorgsarbeidere er dessverre også et aktuelt tema etter at det har blitt begått 5 drap på 4 år innenfor sektoren.

Mette Nord tok utgangspunkt i Brexit i sin rapport og pekte på faren for at nasjonalistene får vind i seilene i Europa. Større ulikhet gir økt frustrasjon og avmaktsfølelse og fører til polarisering i politikken. I 2015 var det lokalvalg i Norge som ga positive resultater og førte til at nesten alle de store byene nå er styrt av sentrum-venstre partier. Det borgerlige flertallet på Stortinget endret i fjor arbeidsmiljøloven slik at det ble lettere å ansette midlertidig. Dette har gitt 19.000 flere midlertidig ansatte, men ikke nye arbeidsplasser. Samtidig har det blitt gitt store lettelser i formueskatten. Klare og tydelige prioriteringer som viser forskjellen på hvem som styrer.

Päivi Niemi-Laine fortalte at valget i 2015 ga Finland en borgerlig regjering med Juha Sipilä fra Senterpartiet som statsminister. Regjeringen har ført en kraftig innstrammingspolitikk og det ser ut som de vil ta livet av velferdsstaten. Den forsøkte også å sette hele avtalesystemet til side når de lanserte sin innstrammingspakke i fjor høst. Det førte til store demonstrasjoner over hele Finland og regjeringen måtte gå i forhandlinger om en «konkurranseskraftavtale», som ble inngått 31. mai i år. Avtalen er brutal og rammer arbeidstakere og offentlig sektor svært hardt, men er tross alt noe bedre enn regjeringens første utspill.

Per Holmström startet med å fortelle at i 2015 meldte 50.000 nye medlemmer seg inn i Kommunal. I starten på 2016 var det så 14.000 medlemmer som meldte seg ut av Kommunal som følge av Aftonbladets «gransking» av forbundet. Strømmen av utmeldinger har stanset og medlemstallet øker igjen svakt. På kongressen for noen uker siden valgte Kommunal ny ledelse der halvparten er nye siden fjoråret. Kommunal har startet en ny telefontjeneste som heter «Kommunal dirket» der medlemmene kan ringe og få svar på spørsmål de måtte ha. Dette er et populært tiltak som forhåpentlig også vil bidra til vekst i medlemstallet framover. Sveriges rødgrønne regjering fra 2014 fortsetter og undersøkelser har vist at hele 92% av Kommunals medlemmer deltok i valget i 2014, noe man er godt fornøyd med.

Norden og den økonomiske krisen.

Jaako Kiander innledet om «Norden og den økonomiske krisen». Krisen, som startet i 2008, rammet Middelhavslandene, Baltikum, Irland og Island hardest i Europa. Alle disse landene hadde høy gjeld og lite mulighet til å hjelpe bankene. De kraftige innstramningene har gitt resesjon som resultat og i Norden er det Danmark og Finland som har merket dette mest. Nå går økonomien og bankene bra både i Europa og USA og har gjort det lenge, smatidig som folk flest har det dårligere. Det skyldes politikken som er ført og ikke økonomien. Tyskland har vært den store pådriveren for denne politikken i EU. Norden ser ut til å hente seg inn forholdsvis raskt og har unngått de største problemene.

Faglige rettigheter i Norden og globalt.

Jens Erik Ohrt innledet om «Faglige rettigheter i Norden og på globalt nivå». Han startet med å redegjøre for hvordan ILO-systemet fungerer. Han gikk gjennom de åtte grunnleggende konvensjonene som alle er forpliktet til å følge enten de har ratifisert dem eller ikke. Han gikk deretter over til å snakke om den aktuelle konflikten om streikeretten som ennå ikke har funnet en varig løsning. Rundt 100 land har lov- eller avtalefestet rett til å streike. Det er nå amerikanske og europeiske arbeidsgivere som er mest aggressive på dette området. Mange regjeringer har benyttet eller forsøkt å benytte krisen til å frata arbeidstakerne rettigheter. Det er også et problem i ILO at arbeidsgiverne stadig oftere representeres av jursiter som ikke har nødvendig mandat til å forhandle.

Delingsøkonomien.

Nanna Højlund fra LO i Danmark innledet og startet med å peke på de positive elementene i delingsøkonomien, nemlig tanken om gjenbruk og bedre ressursutnyttelse samt utveksling av arbeidsytelser. Samtidig finnes en rekke utfordringer; urettferdig konkurranse, skatteunndragelser, manglene arbeidstakerbeskyttelse, manglende håndheving av lovgivning, prisdumping, for å nevne noen. Av dette igjen «fødes» en lang rekke spørsmål. Hvem er ansatt? Hvem er arbeidsgiver? Hvem avgjør hvem som kan jobbe fra plattformen? Hvilke

opplysninger samles inn? Hvordan forvaltes disse? Hvordan kan vi organisere de som arbeider fra plattformene? Det er nødvendig å avklare disse forholdene, samt spørsmål om skatt og innberetning, kvalitet, sikkerhet, utdanning for å nevne noe. Det må med andre ord etableres en hensiktsmessig regulering av dette markedet som gir svar på disse utfordringene og spørsmålene.

Yrkesutdanning og videreutdanning.

Annelie Nordström innledet om temaet. Hun har sittet i et regjeringsoppnevnt utvalg som har jobbet med temaer som globalisering, økte inntektsforskjeller, aldrende befolkning, migrasjon, digitalisering og robotisering. Et av fokusområdene har vært svak rekruttering til yrkesutdanning. Etter- og videreutdanning blir stadig viktigere når endringene i arbeidslivet skjer stadig hurtigere. Det gjør at vi må skape bedre forutsetninger for livslang læring. Flere og bedre tilbud på alle nivåer.

Etter Annelies innledning redegjorde Joan Prah (FOA), Mette Henriksen Aas (Fagforbundet) og Anne Karjalainen (JHL) for de øvrige forbundenes politikk på området. Fokuset fra disse lå på viktigheten av nok ressurser til yrkes- og videreutdanning. Samtidig er det nødvendig å begrense frafallet fra yrkesutdanningen, samt å sikre at den til enhver tid er relevant for yrkeslivet.

Mette Nord oppsummerte og avsluttet deretter representantskapsmøtet.

Konferanser 2016

Konferanse om offentlig sektors framtid – utvikling og omstilling 15.-17. mars i Borgå, Finland.

Konferansen hadde 33 deltakere i tillegg til KNS' sekretariat. Anne Mironen, forhandlingssjef i JHL åpnet konferansen og ønsket deltakerne velkommen til Borgå og Finland. Hun fortalte kort om finsk historie og kultur. Videre redegjorde hun også kort for situasjonen for kommunesektoren i Finland.

Deretter fikk vi grundig informasjon om hvordan det ser ut i hvert av de nordiske landene ved Jo Gadegaard (FOA), Anne Mironen, Tuula Kiander og Urpo Hyttinen (JHL), Torild Holmedal (Fagforbundet) og Oscar Taxén (Kommunal). Etter innledningene gikk deltakerne i grupper for å diskutere hva forbundene har felles, hva er ulikt og hvordan kan vi påvirke kommunene. Gruppene var enige om at mye er likt. Alle landene opplever et kraftig press på velferden. Privatisering, innsparinger og strukturdiskusjoner foregår i alle landene og legger et politisk og arbeidsmessig press på mange av våre medlemmer i deres arbeidshverdag.

Dag 2 startet med at Bjørn Pettersen (Fagforbundet) innledet om at «Samarbeid lønner seg». Kunnskapssenteret «De Facto» har gjennomført en undersøkelse for Fagforbundet i en norsk kommune som har satset på samarbeid mellom politikerne og partene i stedet for å satse på konkurranseutsetting og markedet. Undersøkelsen viser at dette kan være svært lønnsomt også økonomisk for kommunen. Ved å lytte til de ansatte har politikerne også kunnet gjennomføre besparelser som ikke har vært så smertefulle for innbyggerne.

Jo Gadegaard (FOA) fortalte om forbundets arbeid med å få gjennomslag for at styring og ledelse av kommunene bør baseres på faglighet og tillit til de ansatte. Dette arbeidet har gjort at der det er gjennomført, får medarbeiderne større innflytelse på prioriteringen av arbeidet. Man har fjernet regler, kontroll, måltall og standardisering av arbeidet som virker meningsløst. Medarbeiderne har blitt mer tilfredse og er med på å utvikle arbeidet og arbeidsplassen.

Anna Maria Jaanu, programsjef hos de finske kommunale arbeidsgiverne, fortalte så om det finske prosjektet Kunteko, «Mirakel gjennom arbeid». Dette er et produktivitets- og resultatarbeid som nå gjennomføres i kommunesektoren. Her er dog ikke politikerne med som for eksempel i det norske eksempelet. Hensikten med prosjektet er at resultat og arbeidsliv skal utvikles parallelt og at det skal gjøres av ledelsen og de ansatte i samarbeid. Prosjektet er også en del av en større nasjonal strategi som kalles «Arbeidsliv 2020».

Kristina Magnusson og Oscar Taxén (Kommunal) presenterte deretter et utredningsarbeid som man har gitt navnet «Värdig Valfärd». Der har man gransket de styreformer som har vært så populære i kommunene de siste årene som bruker å kalles «marknadsstyrformer» eller New Public Management. Dette har hatt stor betydning for hvordan velferden har fungert i Sverige (og resten av Norden) de siste 30 årene. Konklusjonen er at disse driftsformene har minsket de ansattes mulighet for å utføre et godt arbeid og gjort det vanskeligere for politikerne å ta ansvar for virksomheten og oppnå den velferd man ønsker.

Deltakerne gikk deretter i grupper for å diskutere sine erfaringer med New Public Management. De rapporterte alle om at det er politiske vedtak som gir konkurranseutsetting og private aktører. Disse har en tendens til å ha stor tro på New Public Management. Det er også langt mindre av dette blant Non-profit aktører enn hos de store selskapene som ofte opererer i flere av de nordiske landene. Det var også enighet i gruppene om at vi som forbund må organisere medlemmer også hos de private aktørene.

Harri Raisio som er forsker ved Vaasa universitet startet siste dagen med å innlede til temaet «Hvor er offentlig sektor på vei?» Han pekte på at det naturligvis er ulike muligheter for hvordan offentlig sektor vil utvikle seg. Han pekte også på motsetningene mellom et (enkelt) mekanisk verdensbilde og et mer komplekst verdensbilde. Kompleksiteten gjør framtiden mer usikker samtidig som den gir et grunnlag for utvikling, blant annet av strukturer. Det gjør samtidig at det er vanskelig å gi ett endelig eller eksakt svar på hvordan framtiden vil bli. Det vil også bety at heller ikke løsningene vil være endelige eller ligge fast i årevis.

Etter innledningen gikk deltakerne igjen i grupper for å diskutere hva dette betyr for oss som faglige organisasjoner. Det var enighet om at det må være behovene som avgjør i hvilken retning den offentlige sektoren skal utvikle seg. Det blir viktig å skape rom for åpne diskusjoner der også arbeidstakerne blir inkludert. Mange ledere ønsker å være inkluderende, men mangler forutsetninger for å gjennomføre. Samtidig som det selvsagt må være orden i offentlig virksomhet må det også finnes mulighet for kreativitet og utvikling innenfor rammene.

Til slutt gikk deltakerne i forbundsvisse grupper for å evaluere konferansen og diskutere hvordan den kan følges opp i de respektive forbundene. Tilbakemeldingene omkring selve konferansen var meget gode og deltakerne satte pris på mulighetene man her har fått for å lære av hverandre og de kontakter man har kunnet knytte.

Konferanse for brannpersonell i Gustavelund utenfor Helsinki 13.-15. september 2016

Konferansen samlet 39 deltakere (11 av disse var kvinner) i tillegg til KNS' sekretariat. JHLs nyvalgte leder, Päivi Niemi-Laine, åpnet konferansen. Hun ønsket deltakerne velkommen til Finland og fortalte om den økonomiske og politiske situasjonen i landet. Det er en vanskelig situasjon som stiller store krav til fagbevegelsen. Samtidig arbeides det med flere store omorganiseringer i den offentlige sektoren i Finland, også innenfor brann- og redningstjenesten. Hun framholdt også arbeidet med brannfolks helse som et viktig område for alle de nordiske landene og uttrykte glede over at det var såpass mange kvinnelige deltakere på konferansen.

Første tema var omstrukturering av brann- og redningstjenesten i de nordiske landene. Ari Vakilainen (JHL), Jacob Vestad Andersen, Beredskapsdirektør i København, Mona Hjortzberg (Kommunal) og Johnny Stølen (Fagforbundet) redegjorde for situasjonen i sine respektive land. I alle landene har man startet med omstruktureringer, men ingen av landene har ennå fullført endringene. Et annet fellestrekk er at det ser ut til å gå mot færre, men større enheter. Begrunnelsen er ofte at man vil ha en høyere kvalitet og et mer helhetlig tilbud over hele landet. Sannheten er vel like ofte at det ligger et ønske om å spare penger bak.

Etter innledningene arbeidet konferansen i grupper med hvilke utfordringer/utmaningar omstruktureringene gir. Gruppene var enige om at endringene oftest er veldig toppstyrt og at ønsket om innsparinger ofte ødelegger gode intensjoner. Behovet for innsparinger fører til redusert bemanning, redusert trening og øvelser samt færre personer i hver enkelt innsats. En positiv konsekvens er at større enheter gjør at det blir lettere å tilby arbeid til de som ikke kan jobbe 100% med alt (for eksempel gravide og eldre arbeidstakere)

Den andre dagen startet med to innledninger fra det finske arbeidshelseinstituttet og forskerne Juha Laitinen og Anne Punakallio. Temaene var «Kjemisk påvirkning på brannfolkenes helse» og «Brannfolkenes funksjons- og arbeidsevne». En av konklusjonene var at etter at man tok i bruk «Skellefteå-modellen» har eksponeringen for giftige stoffer blitt betydelig mindre. Denne modellen har blitt grundig presentert på en tidligere KNS-konferanse. I Finland gjennomføres det nå kontinuerlig arbeidsevnetester av brannfolk. Dette har gitt bedre kvalitet på testingen og et bedre grunnlag for diskusjonene om brannfolkenes helse.

Etter disse innledningene presenterte hvert forbund/land rapporter om hvordan utviklingen har vært når det gjelder arbeidsorganisering, bemanning, alene-arbeid/førsteinnsatser samt vold og trusler/hot. Det viste seg at det var store variasjoner i hvordan man opplevde dette fra land til land. Vold og trusler/hot oppleves som et stort (og økende) problem i Sverige og Danmark, mens det nesten ikke forekommer i Finland og Danmark. Fellestrekket er at det er et økende press på bemanningen. I noen land fører det til mer alene-arbeid, mens i andre land fører det til dårligere bemanning på første-innsatser og følgelig dårligere kvalitet på denne (første-innsatsen).

Etter innledningene gikk deltakerne i grupper for å diskutere hva arbeidsmiljøet betyr for pensjonsalderen. Norge og Sverige har særaldersgrense for brannfolkene. Det har ikke Finland og Danmark. Det var enighet i gruppene om at man overalt må jobbe enda smartere enn i dag for at flere skal kun jobbe fram til pensjonsalderen. Noen etterlyste tydeligere arbeidsoppgaver, mens andre var opptatt av at det må settes av mer tid til trening og øvelser. Ansvarer ligger uansett hos arbeidsgiver for å sørge for at det er mulig å jobbe fram til pensjonsalderen.

Andre del av dag 2 handlet om likestilling, mangfold og inkludering. Her ble det jobbet på ulike måter og med mange ulike problemstillinger. Video, forelesning, små og store grupper. Alle fikk utfordret sine holdninger og meninger og deltakerne ble tvunget til å tenke gjennom en lang rekke problemstillinger innenfor mange områder. En svært spennende øvelse som antas å ha satt i gang tankeprosesser hos de fleste.

Siste dag var satt av til å diskutere utdanning. Igjen kom det klart fram at den mest omfattende og grundig utdanningen av brannfolk har man i Finland. Sverige har en toårig utdanning som også oppleves som god, men der utfordringen nå består i at antallet steder det er mulig å få denne utdanningen har blitt redusert fra 4 til 2 og hvor det nå diskuteres å ta bort ytterligere ett av lærestedene. I Norge består utdanningen i dag av kortere kurs, men Fagforbundet jobber med å utvikle en utdanning som skal passe inn i den øvrige fagopplæringen. I Danmark finnes det heller ingen utdanning for brannfolk som er knyttet til det øvrige utdanningssystemet. Også FOA ønsker at det skal bli en egen «erhvervsutdannelse» for brannfolk, men har ikke kommet like langt i dette arbeid som de andre landene.

De forbundsvisse gruppene ved slutten av konferansen konkluderte med at det hadde vært en svært spennende konferanse som man ønsker å beholde framover. Deltakerne mener å ha mye å lære av hverandre. Noen mente at hvert annet år var for sjelden. Konferanseledelsen oppfordret deltakerne til å holde kontakten også utover konferansene.

Konferansen «Den økonomiske krisens betydning for arbeidsmiljøet» i København 11. - 13. oktober 2016.

Konferansen samlet totalt 36 deltakere (21 av disse var kvinner) i tillegg til KNS' sekretariat. FOAs nestleder, Mona Striib åpnet konferansen. Hun ønsket deltakerne velkommen til Danmark og ga deretter et bilde av hvordan arbeidsmiljøet har blitt preget av den økonomiske krisen de senere årene. Hun fortalte at kun 29% av de ansatte i velferdssektoren jobber heltid og resten jobber deltid. Samtidig har pensjonsalderen økt og kravet om større effektivitet og «robuste» medarbeidere dominerer. Det hele har ført til større ulikhet og økonomisk utrygghet for mange.

Første innleder var Irene Wennemo som er statssekretær i det svenske arbeidsdepartementet. Hun mente at det er 3 trender som dominerer i diskusjonen om arbeidsmiljø; Uhelse, økt bevegelse over grensene og Digitalisering. Når det gjelder uhelse har vi et godt grep om ulykker, skader, giftige stoffer. Derimot har vi en vei å gå når det gjelder belastningsskader og psykisk uhelse. Tilsvarende har vi en jobb å gjøre når det gjelder migranter og utstasjonerte arbeidstakere. Det er for eksempel et urimelig høyt antall dødsulykker blant utenlandske arbeidstakere. Digitaliseringen eller plattformøkonomien, med blant annet Uber og AirBnB visker ut grensen mellom ansatte og selvstendig næringsdrivende/egenforetagare. Dette gir noen nye problemer knyttet til hvem som har ansvar for arbeidsmiljøet.

Neste innleder var Linn Herning fra «For Velferdsstaten», som snakket om temaet «Fra velferdsstat til konkurransestat. Hun tok for seg utviklingen de siste årene der det har vært et stadig større fokus på resultatmåling og kontroll og mindre på kvaliteten i tjenestene. Stadig flere offentlige tjenester har blitt konkurranseutsatt og fokus har blitt flyttet fra kvalitet og til «bunnlinje». Dette gjelder både institusjoner og andre virksomheter innenfor det offentlige. For eksempel leveres nå 66% av hjemmetjenestene i Stockholmsregionen av private aktører.

Etter innledningene gikk deltakerne i grupper og diskuterte de to innledningene. Alle gruppene var enige om at de to innleiderne hadde tegnet et realistisk bilde av situasjonen og de hadde problemer med å se noe positivt ved konkurranseutsettingen. Det ble også pekt på at de private aktørenes hovedoppgave er å tjene penger. Det betyr at kvaliteten på tjenestene eller arbeidsforholdene eller begge nedprioriteres.

Andre dag startet med at forskeren Marie Birk Jørgensen snakket om utviklingen innen helse og arbeidsmiljø. Hun la hovedvekt på de helsemessige problemer som kan relateres til arbeidsmiljøet og arbeidsplassen. Hun sa at nyere trender som uforutsigbarhet, alenearbeid, digitalisering og omorganiseringer i seg selv kan gi helsemessige problemer hos arbeidstakerne. Hun pekte også på at det er store kjønnsmessige forskjeller når det kommer til hvilke helsemessige konsekvenser som kommer som følge av arbeidsmiljøet. Skal man løse problemene er det avgjørende å involvere arbeidstakerne i å utarbeide tiltak som løser problemene.

Det etterfølgende gruppearbeidet diskuterte så hva som er de viktigste utfordringene innenfor arbeidsmiljøområdet. Det kom klart fram at økt arbeidsmengde kombinert med for lite ressurser er et hovedproblem. Produktivitetspress, rapporteringskrav og omstillinger ble også nevnt som viktige utfordringer. Erfaringene var stort sett like fra land til land og det var også enighet om at god ledelse var avgjørende for å gjøre noe med arbeidsmiljøproblemene. Det var også enighet om at utfordringene var ulike for kvinner og menn.

Neste tema var «Hvordan påvirker den økonomiske krisen arbeidstakernes velmående?» Her var det først to innledninger ved Anne Vihervaara fra JHL og Magnus Marsdal fra tankesmien «Manifest». Deretter fulgte kommentarer fra Morten Bisgaard Andersen (FOA) og Yeshiwork Wondmeneh (Kommunal om samme tema. Innledningene og kommentarene ble etterfulgt av en paneldebatt som ble ledet av Keijo Hiltunen.

Siste del av dag 2 var satt av til å presentere gode eksempler på løsninger fra forbundene. Disse ble presentert av Anne Mironen (JHL), Leif Johnsen (Fagforbundet), Torben K. Hollman (FOA) og Yeshiwork Wondmeneh (Kommunal). Eksemplene handlet om et utviklingsprosjekt (Kunteko) fra Finland, Ufrivillig deltid fra Norge, Vold i psykiatrien fra Danmark og arbeidet med heltid som norm i Sverige.

Sist dag var satt av til å diskutere veien videre. Hvilke strategier forbundene har valgt for det videre arbeidet og hva vi kan lære av hverandre. Minna Salminen (JHL), Sissel Skoghaug (Fagforbundet), Mari Melchiorson (FOA) og Yeshiwork Wondmeneh (Kommunal) presenterte forbundenes strategier. Deretter fulgte diskusjoner om temaer som behovet for høy organisasjonsgrad, midlertidige ansettelses, 3-partssamarbeid og faglig politisk samarbeid, for å nevne noen av de viktigste.

Den avsluttende evalueringen konkluderte med at deltakerne var svært fornøyde med konferansen. Særlig ble det pekt på gruppearbeidene som spesielt positive. Flere pekte også på viktigheten av å fortsette samarbeidet om arbeidet med arbeidsmiljøspørsmål etter konferansen gjennom direkte samarbeid mellom forbundene og de enkelte deltakerne.

Sekretariatet

KNS' sekretariat har bestått av Lena Nöjd som sekretær og Kjartan Lund som generalsekretær.

Sluttord

KNS konferansevirksomhet har i 2016 vært konsentrert om temakonferanser. I tillegg har det vært gjennomført et representantskapsmøte i 2016. Gledelig er det også å registrere at konferansene ofte fører til ytterligere samarbeid mellom forbundene i form av nettverk og andre samarbeidsformer.

I 2016 fikk KNS også slutført arbeidet med å få på plass et nordisk medlemskap. Det bør også nevnes at en planlagt studiereise til Nepal og India ble avlyst.

I PSI/EPSU-arbeidet viser det seg at det stadig er KNS-forbundene som er de førende i den nordiske gruppen (NOFS). Det er derfor viktig at KNS fortsetter og styrker sitt samarbeid også i relasjon til disse organisasjonene der utfordringene er mange også i tiden framover

Medlemsforbundenes samlede medlemstall (- pensjonister) var i 2016 1.084.955.